

HORIZON-TAAL

januari - februari 2024

Jaargang 56 - nummer 324

Raportoj pri la mondkongreso en Torino
Een Antwerpse kunstmatige taal uit 1905
Tweetalige scholen in Brussel

INHOUD

Ten geleide + Eŭropa Esperanto-kongreso 2024	3
108a UK en Torino	4
Vlaamse aanwezigheid op het Spaanse Esperantocongres in Sevilla.....	6
Interessant project rond de Chinese dierenriem	7
Tweetalige scholen in Brussel	8
Bestelformulier voor lidmaatschappen, abonnementen en boeken.....	10
Een post-Esperantowereld – wat houdt die tegen	12
Lingva Amika: een eigenzinnig Antwerps project van kunstmatige taal uit 1905	14

Foto op de cover: Belgische deelnemers aan het 108ste Wereldcongres in Turijn (Italië).

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

56ste jaargang januari-februari 2024. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Hoofdredacteur: Piet Glorieux [@horizon.taal@esperanto.be](mailto:horizon.taal@esperanto.be) www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Joost Vander Bauwhede i.s.m. Yves Nevelsteen joost.bauwhede@gmail.com

Werkten mee aan dit nummer: Piet Glorieux, Eliane Pironnet, Marilyn Droog, Kristin Tytgat, Cathérine Royaux, Seán Ó Riain en Cyreen Knockaert.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

✉ Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekenstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☎ 03 234 34 00 [@admin@fel.esperanto.be](mailto:admin@fel.esperanto.be) www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar.
Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

Deze zomer was ik op het IJK (Esperanto-jongerencongres), dat samen met het ILEI-congres (Esperanto-docenten) in Lignano Sabbiadoro (Italië) plaatsvond. Ik zag er hoopvolle zaken maar ook zaken die mij zorgen baren.

Het feit dat beide congressen samen werden georganiseerd, gaf de deelnemers de gelegenheid om kennis te maken en te genieten van programmaonderdelen uit beide congressen: interessante lezingen, een seminarie en excursies. Voor mij was het hoogtepunt de musical die de jongeren in elkaar hadden geknutseld en die van een zeer degelijk niveau was. Het biedt hoop voor de toekomst.

Wat me anderzijds al lang verontrust, is dat Esperanto meer en meer een zaak wordt voor intellectueel begaafden. Binnen TEJO “krioelt” het van de masters en doctors, d.w.z. universitair afgestudeerden, die er zonder veel moeite een cursus Esperanto bij nemen. En, het moet gezegd, ze geloven ook wel dat het gebruik van Esperanto tegemoetkomt aan een meer rechtvaardige internationale communicatie, maar toch...

Moeten we de hoop opgeven dat Esperanto hét democratische communicatiemiddel wordt, dat met andere woorden minder goeiden en minder (intellectueel) begaafden ook in staat stelt om met anderstalige te communiceren? Naar mijn mening moeten we deze evolutie serieus in vraag stellen.

Piet Glorieux

EŬROPA ESPERANTO-KONGRESO 2024 en Strasburgo (Francio), 8a –12a de majo

En 2024 Francio kaj Germanio kunorganizas la kongreson. Strasburgo estas hejmo de pluraj eŭropaj institucioj kiel la Eŭropa Parlamento, la Konsilio de Eŭropo kaj la Eŭropa Kortumo pri Homaj Rajtoj. Tiu ĉi eŭropa dimensio pravigas etendi la renkontiĝon al aliaj Esperanto-asocioj.

Bunta programo estas nun preparata kun multaj **spektakloj, prelegoj, diskutoj, ekskursoj** en la urbo kaj en la regiono, **ambaŭflanke de la landlimo kun Germanio**, ktp. La programo ankaŭ enhavos laŭstatutajn membrokunvenojn por la partneraj asocioj kiuj deziras.

La ĉefaj aranĝoj okazos en la **Universitato de Strasburgo** (Le Patio, 22 strato René Descartes), meze de la universitata kvartalo kaj proksime de la historia kvartalo de Strasburgo (listigata de UNESCO). Ĝi estas atingebla post 20 minutoj rekte de la trajnstacio per tramo.

Partneraj organizoj:

Germana Esperanto Asocio (GEA), **Belga Esperanto-Federacio (BEF)**, Svisa Esperanto Societo (SES), Itala Esperanto Federacio (IEF), Internacia Asocio de Esperantistaj Fervojistoj (IFEFF), Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj (ILEI). La aranĝo jam ricevis apogon de UEA, EEU kaj JEFO.

Postkongreso

Ĝuu ankaŭ la regionon vizitante Alzacon post la kongreso. Ni proponos al vi unutagon ekskurson, lunde la 13an de majo en ĉarma urbo Colmar kaj ĉe la kastelo Haut-Koenigsbourg.

Informoj en Eventa Servo, ekzemple guglante “*Eventa Servo Strasburgo*” <https://eventaservo.org/e/EK2024>

RAPORTOJ

108-A UK EN TORINO

RAPORTO PRI MIA PARTOPRENO EN LA UK DE TORINO

Sep belgoj elektis vojaĝi kune: Jean Annet kun lia edzino, Eric Nemes kun lia edzino, An Olijslagers, Marilyn Droog, Eliane Pironnet. Malgraŭ la anoncita ĝenerala striko de Ryanair, kiu kaŭzis al ni multe da streso, la aviadilo finfine ekflugis laŭplane. La grupo loĝis en bela hotelo kun klimatizilo kaj matenmanĝo sur teraso. Tiu ĉi hotelo troviĝis proksime de tramhaltejo kun linio al la Politeknika Universitato, kie okazis la Kongreso.

Tiel, en Torino, mi spertis mian unuan Universalan Kongreson. Grandioza evento!

La programo estis tre interesa, la eroj sekvis unu la alian en freneza abundo: prelegoj, kursoj, spektakloj, ludoj, ekskursoj, kaj multe pli. Aldonu aliajn agadojn kiel transiri longajn koridorojn, iri de ĉambro al ĉambro, renkonti tiom da homoj, serĉi kie manĝi tagmeze kaj vespere, kaj vi komprenos, ke ĉio ĉi preskaŭ kapturis min.

Do, pri ĉi tiu giganta renkontiĝo, mi nur mencias miajn plej kortuŝajn momentojn.

La unuan tagon dum vespermanĝo en apuda strato, mi vidis tra la fenestro, esperantistoj promeni sur la

strato surhavante malgrandan ŝildeton kiu ŝajnis diri al mi: ni apartenas al via mondo, ni parolas la saman lingvon: Esperanto! Tio estis preskaŭ antaŭsento, kiel vizio de la estonteco, ĉar ĉirkaŭ mi nur regis la itala lingvo.

Sidi sur benko apud homoj el aliaj landoj estis ankoraŭ bela momento. Mi rapide komprenis, kiel facile estis interparoli, interŝanĝi niajn impresojn kaj ideojn pri multaj temoj. Mi ekvidis ankaŭ plurajn famajn homojn, kies ĉeesto tre diskrete miksiĝis en la homamasojn; ĉi tiu konduto agrable surprizis min.

Konklude, kvankam la kongreso estas tutmonda evento, mi memoros tiun ĉi simplan kaj naturan rilaton inter Esperanto-parolantoj, sendepende de raso aŭ kulturo. Ĉi tiu sento estis mirinda malkovro por mi.

Eliane Pironnet

IMPRESOJ PRI MIA UNUA UK EN TORINO

La Universala Kongreso de Esperanto 2023 en la Politeknika Universitato de Torino (Italio) estis granda sukceso. La LKK (Loka Komitato de la Kongreso) kaj la UEA-membroj perfekte preparis la programon kaj ebligis glatan okazadon de la kunveno de 1500 homoj el 67 landoj.

Dum mia unua kongreso, mi estis fascinita de la eksterordinara dimensio de ĉi tiu speco de kongreso. Ne estis renkontiĝo kiel tiuj, kiujn ni kutime organizas, estis multe pli granda. Estis kiel enkonduki la kvaran dimension. Kaj eĉ la kvinan! Mi estas konvinkita, ke tiu sperto povas doni impulson al ĉiuj niaj renkontiĝoj ekde nun, kiel ni jam spertis dum la 10-a PEKO-renkontiĝo (2023) kun la ĉina grupo.

Mi klarigas. Multaj homoj de ĉie en la mondo kontribuis por fari de tiu kongreso novan paŝon de la movado sed ankaŭ por transiri al novaj turismaj praktikoj. La oficiala temo estis migrado, migrado en ĉiu formo, ankaŭ turisma migrado. En ĉi tiu reĝa (Victor Emmanuel III) kaj industria urbo (Fiat) ĉe la rivero Po [Eo – Pado], apud la apeninaj montoj, ni faris interesajn gvidatajn vizitojn bicikle kaj piede. Kelkaj partoprenantoj el Belgio estis venintaj bicikle, kiel Toon el Bruĝo, aliaj trajne aŭ aŭte. Ankoraŭ aliaj alvenis per aviadilo, ne sen streĉo aŭ kulposento pro la klimataj defioj.

Alia grava temo estis kulturaj diferencoj: evitu ofendi iun, estante tro proksima al li/ŝi, ne rakontu delikatajn ŝercojn, ne vestiĝu maldece, ktp.

Kompreneble oni festis gravajn esperantistojn el la pasinteco, kaj ankaŭ homojn, kiuj dum sia tuta vivo kontribuis al esceptaj Esperanto-projektoj, kiel La Espero en Brazilo. Multaj homoj estis honoritaj.

Mi konstatis ke ĉiuj generacioj estis reprezentitaj, ke pluraj junaj muzikistoj ludis kune kun respekto kaj plezuro, kaj ke la danco estis ĉie. Ĉiuj partoprenis laŭ sia maniero, ankaŭ maljunuloj kaj handikapitaj en rulseĝoj. Granda delegacio de blinduloj senprobleme integriĝis, kaj ni lernis kiel akompani ilin, se utilas. Tio ankaŭ interesis min.

En la korto de la kongresejo estis ankaŭ konkurso de bobelartoj. Oni ricevis eldonon de la premiitaj noveloj en la kongressako sed ankaŭ estis provizita altnivela scienca programo (matematiko,

astronomio, ktp) kaj ĉiutage okazis renkontiĝoj pri edukado en la tuta mondo. Sed ne nur. Estis ekzemple ankaŭ prelego kaj aparta spaco por prezenti la kutimojn de la protektitaj etnoj en Ĉinio. Grava loko estis ankaŭ donita al Afriko, kompreneble, kun kora kaj instiga invito iri al la Kongreso 2024 en Aruŝa (Tanzanio). Persone, mi intencas iri kaj mi ŝatus ke vi vojaĝu kune kun mi! Pri ĝi mi baldaŭ skribos en estonta bulteno.

La belga delegacio havis ĉirkaŭ kvardek ĉeestantoj el la diversaj regionoj. Ni tie renkontis Justin, kiu doktoriĝas pri matematiko en Louvain-la-Neuve kaj lernis Esperanton per Duolingo. Bonvenon Justin. Ĉeestis ankaŭ Abel el Angolo, kiu loĝas en Bruĝo. Li koncertis kun granda sukceso kaj trovis sian lokon inter la muzikistoj: li ankaŭ estis sur la scenejo dum la balo kaj akompanis konatajn artistojn, eĉ dum la nacia vespero. Ni povas esti fieraj pri lia agado dum la kongreso.

Aliaj belgoj ankaŭ partoprenis la KER-ekzamenojn C1 kaj B2. Ni ne donas nomojn ĉar ni ne ankoraŭ scias kiuj sukcesis!

Vi bone komprenis ke la etoso estis tiel agrabla ke tio ne povas esti priskribita per simplaj vortoj. Plurfoje oni renkontis ne konatajn kongresanojn, surhavantajn kongresŝildon survoje, en tramo, en buso, en parkoj. Ni parolis aŭ ridetis kune pri la antaŭaj aŭ sekvaj programoj, pri la bela vivo en Italio, la mirindaj muzeoj, aŭ oni interŝanĝis utilajn informojn. Kelkfoje homoj demandis kiun lingvon ni parolis, ĉar ŝajnas ke Esperanto tie ne estas konata, same kiel ĉi tie! Kelkfoje estis amuze komplike nur mendi lokan bieron per loka lingvo en loka kafejo!

Marilyn Droog

VLAAMSE AANWEZIGHEID OP HET SPAANSE ESPERANTOCONGRES IN SEVILLA

Wie nog geen afscheid kon nemen van de zomerse warmte en tegelijkertijd een wondermooie stad wou bezoeken, had half oktober de gelegenheid om deel te nemen aan het Spaanse Esperantocongres in Sevilla. Dat heb ik dan ook gedaan.

Voorafgaand aan het congres (10-11 oktober) vond een tweedaags symposium plaats aan de universiteit van Sevilla, georganiseerd door Vicente Manzano-Arrondo (Viko voor de vrienden). Het thema was 'Sociale netwerken en het menselijk gedrag'. Een twintigtal sprekers en deelnemers volgden ter plaatse de lezingen maar deelname via Zoom was ook mogelijk. Aangezien de sociale media een belangrijke rol spelen in de Esperantowereld, was dit een goedgekozen thema.

In de universiteit, die vroeger een tabaksfabriek was geweest, had ooit een zekere Carmen gewerkt, maar de mooie operamuziek hebben we in dit imposante gebouw niet gehoord, gelukkig wel tijdens de opening van het congres.

Aangezien 12 oktober een feestdag is in Spanje, viel het congres in een verlengd weekend en liepen in de stad zeer veel, vooral Spaanse, toeristen rond. Iedereen wou de grootste kathedraal van Europa bezoeken, het koninklijk paleis, de vele patio's, kerken en kloosters, en rondwandelen in de gezellige smalle straatjes van het centrum. Het was een hele uitdaging voor de buitenlandse esperantisten om de

tijd goed te verdelen tussen het congresprogramma en de bezienswaardigheden van de stad.

Door de hitte was het congresprogramma op de meest rare tijdstippen gepland. Ongeveer 150 deelnemers waren naar Sevilla gereisd.

Tijdens de opening zaten vertegenwoordigers op het podium van de Spaanse Esperanto-Federatie, van UEA met de voorzitter Duncan Charters himself, ILEI (de leraars) en IFEF (de spoorwegvrienden) (zie foto).

Over de verre regio Catalonië werd in het zonnige Andalusië met geen woord gerept, maar het was toch een Spaans congres!

Naast een boek en een receptie ter ere van 125 jaar Esperanto in Sevilla, waren er uiteraard lezingen, theater- en muziekvoorstellingen, poëzie en, last but not least, de veiling door Toño del Barrio uit Madrid, die letterlijk alles verkocht krijgt als het maar de naam Esperanto draagt. Tot slot hield Duncan Charters een lezing over het congresthema 'Begrip tussen de volkeren'.

In het mooie Museum van Schone Kunsten, dat we met de congressisten bezochten, kwam ik tot de ontdekking dat meer dan de helft van de schilderijen uit Amberes (Antwerpen) kwamen. Zo voelde ik me helemaal thuis in Sevilla!

Kristin Tytgat

INTERESSANT PROJECT ROND DE CHINESE DIERENRIEM

Dit jaar vond voor het vierde jaar op rij een virtueel Esperanto-(wereld)congres (VK) plaats (23-26 november). De "traditie" van het online congresseren begon in 2020, toen het fysieke wereldcongres in Belfast was afgelast wegens de pandemie. Het VK bleek een groot succes. Onze Waalse collega Catherine Royaux doet hier verslag van een interessant Chinees project dat werd voorgesteld tijdens het voorbije VK.

Tijdens het vierde virtuele congres (VK) werd naast vele andere bekijkswaardige zaken een interessant Chinees project gepresenteerd: verhalen over dieren uit verschillende landen (een video van zo'n 30 minuten).

De Chinese kalender staat in het teken van de dieren. Elk jaar heeft zijn "patroon"-dier. De Esperantovereniging van Tianjin (TEA) (*) lanceerde het project in 2020: elk jaar verschillende afbeeldingen van dieren verzamelen, deze in het Chinees vertalen en publiceren.

In drie jaar tijd ontving TEA 45 artikelen, 25 lezingen, negen video's, (slechts) drie liedjes :-(, uit 16 landen op drie continenten, en heel veel (duizenden :-)) schilderijen, tekeningen uit Bosnië-Herzegovina.

Dankzij dat project kon het Chinese publiek genieten van een voortreffelijk fictiewerk en ook van de culturele diversiteit van onze wereld.

Voor het jaar van de os (2021) maakten we bijvoorbeeld kennis met een traditie in Brazilië. De os speelt een belangrijke rol in de Braziliaanse folklore; folkloregroepen brengen korte verhalen met ossen als thema.

Ter gelegenheid van het jaar van het konijn (2023) werd uit het geïllustreerde boekje van een beroemde Slovaakse auteur verteld. Het is bedoeld voor kinderen maar ook voor volwassenen en vertelt over respect voor anders zijn.

Wikipedia Commons, Public domain

Helaas was de presentatie te kort om ons te laten genieten van het talent van de vele andere inzenders! Ik hoop dat er sporen van deze bijdragen op internet zullen verschijnen...

Ook wij zouden kunnen deelnemen ter gelegenheid van het jaar van de draak (2024). Zou het geen goed idee zijn om iets in te sturen over "de draak Doudou van Mons [Bergen]"?

Cathérine Royaux

(*) Je kan de Esperantogroep van Tianjin bereiken op: tea_esperanto@hotmail.com

TWEETALIGE SCHOLEN: DE TOEKOMST IN BRUSSEL?

Brussel, de hoofdstad van België, heeft een minister van Meertaligheid. Zijn taak is belangrijk, want in de stad van 1,2 miljoen inwoners en 180 nationaliteiten worden meer dan honderd talen gesproken. Om de communicatie in deze kosmopolitische stad te verbeteren, om de sociale banden tussen de inwoners te versterken en om de werkgelegenheid te vergemakkelijken, werd meertaligheid een prioriteit voor de Brusselse minister Sven Gatz.

Zijn doel is om alle Brusselaars drietalig te maken. Ze moeten Frans en Nederlands, de twee officiële talen van de stad, spreken en verder Engels, de wereldtaal voor economie en cultuur. Daarnaast zijn volgens de minister ook de thuistalen van de Brusselaars heel belangrijk voor efficiënte communicatie.

Om dit doel te bereiken willen verschillende politieke partijen in Brussel tweetalige scholen in de stad organiseren. Nu volgt een kind les in een Nederlandstalige óf Franstalige school en is het niet echt tweetalig bij het afstuderen. Daarenboven hebben wetenschappers bewezen dat meertaligheid de activiteit van de hersenen stimuleert. Het staat buiten kijf dat je gemakkelijker werk vindt als je meertalig bent. Dus hebben de politici aan de wetenschappers in de Brusselse universiteiten gevraagd om een project van meertalige scholen te lanceren. Uit de praktijk blijkt duidelijk dat het huidige onderwijs in Brussel niet meer beantwoordt aan de noden van de meertalige realiteit in de stad.

Een probleem om tweetalige scholen op te richten ligt in de juridische structuur van België: het Nederlandstalige onderwijs in Brussel hangt af van de Vlaamse Gemeenschap. Het Franstalige onderwijs heeft een andere baas: de Franse Gemeenschap. Het Brussels Gewest heeft geen enkel recht om te raken aan deze bevoegdheden. Het gevolg is dat een kind of zijn ouders een Nederlandstalige óf Franstalige school moeten kiezen. Tweetalige scholen oprichten waar beide onderwijstalen dezelfde rechten hebben, geeft

*Sven Gatz,
minister in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*

constitutionele problemen. Er bestaan zeker oplossingen voor deze delicate situatie en de ene oplossing is al drastischer dan de andere. Feit is dat een project van meertalige scholen tijd en juridische spitsvondigheid vraagt om het doel, meertaligheid, te realiseren.

Ondertussen kan CLIL-onderwijs vanaf de kleuterschool al erg efficiënt zijn. Bij CLIL (Content and Language Integrated Learning of Inhoudelijk en Taalkundig Geïntegreerd Leren) wordt een niet-taalkvak in een vreemde taal onderwezen. In het Frans noemen ze dat EMILE, wat betekent 'Enseignement d'une Matière par Intégration d'une Langue Etrangère'. Dit type van onderwijs is blijkbaar heel succesvol in Canada, een tweetalig land. Al in de jaren zestig van de vorige eeuw was er een school in Montreal die met dit type van onderwijs experimenteerde. Een groep Engelstalige ouders wilde dat de taalbarrières tussen Engels en Frans zouden verdwijnen, maar ze zagen dat de invloed van het

Frans in de provincie Quebec toenam. De ouders wilden dat hun kinderen tweetalig zouden zijn om een goede job te vinden in de regio. De parallellen tussen Montreal en Brussel springen in het oog: in Brussel, een overwegend Franstalige stad, hebben de Nederlandstalige scholen een betere reputatie. Kinderen met een andere moedertaal dan het Nederlands komen er graag studeren. Alhoewel de stad vooral Franstalig is, zoals reeds gezegd, moet je voor je job vaak tweetalig zijn. Daarom is het leren van het Nederlands erg belangrijk voor de toekomst van de kinderen.

Zelfs de toekomstige koningin van België volgde dit traject. Vaak gaan niet-Nederlandstalige leerlingen daarna zelfs verder studeren aan een Nederlandstalige universiteit in Brussel.

Immersieonderwijs of CLIL is een goede onderwijsmethode voor deze situatie. De leerlingen leren een vak IN een andere taal in plaats van een andere taal. De tweede taal (T2) is geen apart vak maar een middel om wiskunde, aardrijkskunde en andere vakken te leren. Voor zo'n klas heb je wel twee leraars nodig die altijd dezelfde taal gebruiken. De leraar die T2 gebruikt, kan niet vertalen naar T1, de moedertaal. Een goede samenwerking tussen de beide leraren is nodig. Het pedagogische doel is tweetaligheid, het democratische doel is dat alle kinderen kunnen deelnemen aan de lessen.

De ontwikkeling van de kinderen is positief, want de hersenen ontvangen vele stimuli door het constante switchen van het ene taalsysteem

naar het andere. Kinderen moeten equivalenten zoeken voor concepten en hebben daardoor flexibele hersenen. Hun geheugen is groter dan dat van eentalige kinderen. Ze vertalen niet woord voor woord, wat vaak het geval is als je op latere leeftijd je eerste vreemde taal leert. Als je vroeg begint met het CLIL-onderwijs, zijn de cognitieve voordelen het grootst.

Meertalig onderwijs heeft dus een positief effect op onze hersenen. We leren vlugger en gemakkelijker. Hoe meer neuronen in de hersenen worden gestimuleerd, hoe meer neuronenverbindingen gecreëerd worden, volgens neuropsychologen. Het resultaat is dat de hersenen beter functioneren. Dit is niet enkel het geval met kinderen, maar gebeurt ook als je een taal leert op latere leeftijd.

Meertalige kinderen leren ook gemakkelijker andere vreemde talen, want ze zijn taalbewuster. Dat blijkt uit verschillende studies die constateren dat meertalige mensen constant cognitieve concepten, uitdrukkingen en taalstructuren van een taal in de andere moeten herformuleren. Dat maakt ze taalkundig sneller en meer flexibel. Eentalige kinderen zijn stroever en trager als ze een vreemde taal leren.

Enkele praktische opmerkingen:

Behalve van de kennis van het Nederlands en Frans droomt minister Gatz ook van de kennis van het Engels bij de leerlingen. Ze hebben vaak nog een andere thuistaal, zoals het Arabisch of Turks. Deze jongeren zouden dan eigenlijk viertalig moeten worden.

Hoe zullen de tweetalige scholen er in de praktijk uitzien? Zullen de leerlingen kunnen kiezen welke talen T1 en T2 zullen zijn in het CLIL-onderwijs? Verder is de organisatie van dergelijke scholen duur omdat een leerling die in het begin Nederlandstalig of Franstalig is, dezelfde rechten moet krijgen.

Het loont zeker de moeite om de ontwikkeling van dit project te volgen, want het is evident dat de toekomst van het onderwijs in Brussel op zijn minst tweetalig zal zijn.

Kristin Tytgat

Dit artikel verscheen eerder in Internacia Pedagogia Revuo (2022/4) in het Esperanto.

Wikipedia Commons, ZiggyVandebriel, CC Y-SA 4.0

Wikipedia Commons, Grentidez, CC Y-SA 4.0

“EEN POST-ESPERANTOWERELD – WAT HOUDT DIE TEGEN?”

Lezing door Seán Ó Riain voor het 10e Iraanse Esperantocongres

Beste esperantisten, beste vrienden,

Het is me een grote eer en genoegen om opnieuw het woord te voeren op het Esperantocongres van Iran, en ik bedank Ahmad oprecht voor de uitnodiging. Iran heeft al tientallen jaren een reputatie met zijn uitmuntende werking op het gebied van Esperanto, en ik ben erg blij dat deze werking niet verslapt.

Alle Esperantosprekers zouden het ermee eens zijn dat een wereld waarin Esperanto als internationale taal is aangenomen, een betere en eerlijkere wereld zou zijn. We werken al meer dan vijf generaties aan het creëren van zo’n wereld. Wat zijn de factoren die onze vooruitgang tegenhouden? En hoe kunnen we deze obstakels het beste overwinnen? Wat zijn de belangrijkste belemmeringen voor een breder gebruik van Esperanto, en hoe moeten we die uit de weg ruimen? Volgens mijn ervaring vormen twee hardnekkige ideeën de belangrijkste hindernis: a) “Esperanto heeft geen cultuur”; en b) “Esperanto wil andere talen vervangen”.

Laten we ze een na een behandelen. “Esperanto heeft geen cultuur”. De meest effectieve remedie tegen dit vaak opduikende vooroordeel is de officiële erkenning door onafhankelijke landen van Esperanto als onderdeel van hun cultureel erfgoed. Dat is wat Polen in 2014 deed en Kroatië in 2019. Zou Iran Esperanto officieel kunnen erkennen?

“Esperanto streeft ernaar om andere talen te vervangen”. Al in zijn boek *Mein Kampf* schreef de Duitse dictator Adolf Hitler dat “als de Joden de macht in de hele wereld overnemen, om zo gemakkelijker de wereld te regeren, ze aan iedereen Esperanto zullen opleggen en alle nationale talen en culturen vernietigen”. Door dit te schrijven gaf Hitler uiting aan de gevoelens en angsten van veel mensen, niet alleen van politieke extremisten. Het is enigszins paradoxaal dat mensen vrezen dat Esperanto hun nationale talen zou kunnen vernietigen, maar zich niet bewust zijn van het echte gevaar dat niet van Esperanto komt maar van het Engels.

De laatste tijd openen steeds meer mensen hun ogen voor dit gevaar. Het Italiaanse parlement bijvoorbeeld denkt na over een wet om de eigen taal in Italië te beschermen en zich te verzetten tegen de verengelsing van het Italiaans. De wereldwijde uitgaven om Engels aan te leren zijn, vooral sinds 1945, enorm gestegen en bijna niet te overzien. Als je de vaak gehoorde propaganda zou geloven, zou je denken dat “iedereen al Engels spreekt”. Iedereen die in een niet-Engelssprekend land heeft gewoond, weet dat dit niet waar is. Veel mensen in veel landen kennen een beetje Engels, maar slechts een kleine minderheid kent het goed genoeg om het gemakkelijk te kunnen gebruiken. De enige objectieve cijfers die we voor Europa hebben komen van bijvoorbeeld SurveyLang 2012, dat de leerprestaties voor vreemde talen testte maar slechts tot niveau B2, “omdat degenen die niveau C1 bereiken, om nog maar te zwijgen van C2, minder dan 1% (percentage) van de studenten uitmaken”. Hoewel velen dit falen toeschrijven aan hun eigen, gebrekkige taalverwerving, is de echte reden de hoge – verborgen – moeilijkheidsgraad van het Engels. Engels is te moeilijk om het een hele bevolking als moedertaal onder de knie te doen krijgen, en kan alleen een elite voortbrengen die vloeiend Engels spreekt en de meerderheid van de bevolking uitsluit. De ervaring in mijn eigen land liet dit duidelijk zien: om de hele bevolking vloeiend Engels te laten spreken, moesten we onze eigen nationale taal, het Iers (een Gaelische taal), opgeven.

De arbeidsmarkt in de EU beweegt weinig, omdat slechts 2% van de EU-burgers in andere landen woont en werkt

Een gevolg van dit falen is bijvoorbeeld de starheid van de economie in Europa, die blijkt uit het feit dat slechts 2% van de EU-burgers woont en werkt in een ander land dan hun geboorteland. Hoewel taalverschillen niet de enige reden zijn voor deze lage mobiliteit, is het duidelijk dat ze wel een sleutelfactor zijn. Een taalkundige vertelde me ooit dat als slechts 10% van de uitgaven in de wereld die nu gaan naar het aanleren van Engels zouden worden besteed aan het aanleren van Esperanto, dit

twee gevolgen zou hebben: ten eerste zouden, na één generatie, alle mensen ter wereld vlot en gemakkelijk met elkaar kunnen praten; en ten tweede zou het kennisniveau van het Engels in feite toenemen en niet afnemen! Dit laatste heeft te maken met de propedeutische of leerbevorderende eigenschappen van Esperanto. De Europese Commissie (Eurydice)* publiceerde in april 2023 de resultaten van een onderzoek naar het onderwijs van vreemde talen in Europa. Dit rapport bewijst het falen van het EU-beleid inzake meertaligheid – 98,3% van de kinderen op de scholen van de EU-landen leert Engels – en het stagneren van het vreemdetalenonderwijs. Dit is geen meertalig Europa, dit is een Engelstalig Europa.

De burgerconferentie over de toekomst van Europa, 2021-2022

Deze conferentie gaf aanleiding tot de belangrijkste verwezenlijking van de Esperantogemeenschap in Europa van de laatste jaren. De conferentie ontving meer dan 16.000 voorstellen van burgers uit heel Europa. Op het gebied van cultuur en onderwijs was het meest populaire idee ons MLA-voorstel, om via korte Esperanto-cursussen het leren van talen in het algemeen te verbeteren. Helaas is de “English only”-hersenpoeling zo sterk in Europa dat de conferentie het meest populaire onderwijsvoorstel negeerde en verving door een aanbeveling dat alle kinderen in Europa een aanvaardbaar niveau van Engels zouden moeten behalen!

Multlingva Akcelilo (MLA)

Zoals u wellicht weet is het “Multlingva Akcelilo”-programma het meest recente programma dat de leerbevorderende eigenschappen van Esperanto staft. Het werd van 2018 tot 2019 door de Europese Commissie gefinancierd. Dit programma was bestemd voor 8-9-jarige leerlingen in drie basisscholen in Bulgarije, Kroatië en Slovenië. Het bracht onderwijzers en leerlingen een zorgvuldig geselecteerde en zeer beperkte hoeveelheid Esperanto bij om zo het leren van andere talen nadien te versnellen en te verbeteren. Een belangrijke innovatie was dat het programma ontworpen werd voor onderwijzers die zelf geen Esperanto spreken, en die het programma na een training van één week konden implementeren. Het project is inmiddels beëindigd en alle doelstellingen zijn bereikt.

In december 2022 publiceerde de Commissie Cultuur en Onderwijs van het Europees Parlement (CULT) een belangrijke studie met als titel “The European Union’s approach to multilingualism in its own

communications policy”. Pagina’s 84-85 van het onderzoek benadrukken het belang van het leren van een tweede taal, en noemt het MLA-programma als voorbeeld.

Het onderzoek kan worden gedownload van: <https://mallonge.net/14p>
De officiële samenvatting in het Engels vindt u hier: <https://mallonge.net/14q>

BELANGRIJK

Esperanto voorstellen als facilitator voor het leren van andere talen blijkt een bijzonder effectieve methode te zijn om het waanidee teniet te doen dat Esperanto andere talen wil vervangen. Wij moeten Esperanto presenteren als de bondgenoot van meertaligheid en doeltreffend taalonderwijs!

Bron: Seán Ó Riain, irana esperantisto,
tweede serie, nr. 45, lente 2023
Vertaling: Piet Glorieux

*European Education and Culture Executive Agency, Eurydice (30/3/2023), [Key data on teaching languages at school in Europe – 2023 edition](#), Publications Office of the European Union, 2023

Foto: “Language Policy and the Future of Europe” van prof. dr. Alice Leal en dr. Seán Ó Riain - ISBN 9781032378145 - 172 blz. - uitgegeven bij Routledge in 2023.

Dit boek brengt twee sleutelfiguren samen, die goed geplaatst zijn om kritisch te reflecteren over de toekomst van de EU-taalpolitiek en zijn huidige toepassing in na-Brexit Europa

LINGA AMIKA: EEN EIGENZINNIG ANTWERPS PROJECT VAN KUNSTMATIGE TAAL UIT 1905

In Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience (EHC), nu al enkele jaren geleden, toonde conservator Steven Van Impe mij op zekere dag een handschriftje met de vraag of het misschien om Esperanto ging. Het bleek een kleine grammatica uit 1905 te zijn over een of andere plantaal, maar over dewelke? Ik vroeg het aan kennissen, maar niemand van hen wist het antwoord.

Evenmin was iets bekend over Arto Jacob, de auteur van bedoeld werkje, getiteld *Gramatik dé 'Linga Amika*. Uit de tekst blijkt dat die “Vlaamse Zamenhof” woonachtig was in Borgerhout en dat hij een vriend had, Jehan De Schuyter, aan wie hij zijn werkje opdroeg. Wie was nu Jehan De Schuyter? We weten het dankzij EHC, waar sinds jaar en dag de herkomst van de aanwinsten nauwkeurig genoteerd en bijgehouden wordt. Het boekje werd ingeschreven op 16 juli 1956 als schenking van de befaamde Antwerpse volkskundige, toneelschrijver, journalist en kunstenaar Jan De Schuyter (1889-1952). Dat de inschrijving pas vier jaar na het overlijden van de schenker (illustratie 1) gebeurde, is niet zo vreemd: ook tegenwoordig nog moeten geschonken collecties vaak jarenlang wachten op catalogisering wegens personeelskrapte.

We zijn in 1905. Het verschijnen van kunstmatige talen was toen nog een relatieve nieuwigheid, waarin menig persoon met een hogere opleiding toekomst zag. We zien dit goed in de samenstelling van het bestuur van de eerste Antwerpse Esperantogroep, *Antverpena Grupo Esperantista*, gesticht in 1903 door mensen als doctor in de scheikunde Raymond Van Melckebeke en apotheker Oscar Van Schoor. Binnen het nog jonge *Esperanto* ontwikkelde zich in die tijd het *Ido*-schisma in Frankrijk, ook al door toedoen van mensen met wetenschappelijke achtergrond. Pas twee jaar voordien was nóg een nieuwe kunsttaal ontworpen, *Latino sine flexione* van Giuseppe Peano, het latere *Interlingua*. Kortom, kunsttalen waren een onderwerp dat als min of meer belangrijk en ernstig doorging, zodat ook de media het nog een plaatsje gunden.

Jan De Schuyter (illustratie 1)

Concept van het werkje

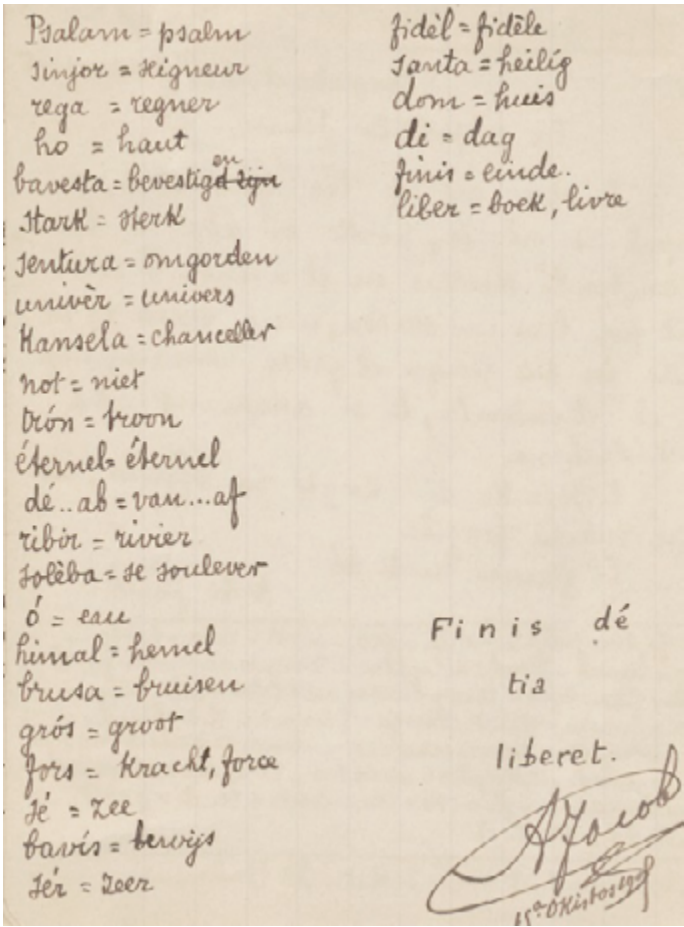
Ook Arto Jacob was een kind van zijn tijd, erin geworteld net als zijn geschriftje. Het lijkt aannemelijk dat hij gehoord had over Esperanto, en dat deze plantaal hem aangezet heeft een alternatief te bedenken. Misschien was er iets in Esperanto dat hem niet beviel. Maar hij rept er niet over. Naar mijn gevoel probeerde hij zich zoveel mogelijk van Esperanto te distantiëren, maar het lijkt toch dat hij er, al dan niet bewust, elementen uit overgenomen heeft. Op zijn minst is er, zoals in alle plantalen, een streven naar volkomen regelmatigheid en eenvoud van de taalstructuren én een zorgvuldigheid en planmatigheid bij keuze en samenstelling van de bouwstenen, de woorden.

Hoewel het werkje op het eerste gezicht wat summier en naïef lijkt, is het toch weldoordacht. De auteur heeft orde, en van alles geeft hij voorbeelden. Hij wilde systematisch te werk gaan: (1) opstellen van een grammatica; (2) vastleggen

van normen voor de woordenschat; (3) uitgeven van een maandelijks tijdschrift waarin de woordenschat geleidelijk uitgebreid zou worden door het publiceren van teksten; (4) zoeken naar medestanders, al had hij er voorlopig misschien maar één.

Hoop en al gaat het om slechts acht kleine bladzijden, bestemd voor Nederlandstalige lezers, waarin behalve de grammatica van de taal, ook woordenlijstjes (illustraties 2 en 3) staan en twee voorbeelden van tekst. Alles is netjes ingedeeld in vier hoofdstukjes en twintig paragrafen.

In het algemeen zou men kunnen stellen dat Linga Amika een soort letterlijk vertaald Nederlands is, met dien verstande dat gestreefd is naar eenvormigheid en regelmatigheid van de grammatica, en internationalisering van de woordenschat.

Grammatica

Onbesproken en als vanzelfsprekend is het gebruik van de lettertekens zoals in het Nederlands. Blijkbaar uit het Frans overgenomen zijn het “accent grave” en het “accent aigu”.

De door Arto Jacob gehanteerde grammaticale terminologie is deze: voorvoegsel, achtervoegsel, bepalend lidwoord, niet-bepalend lidwoord,

naamwoord, bijvoeglijk woord, bijwoord, persoonlijk voornaamwoord, bezittelijk voornaamwoord/bezittelijk bijvoeglijk woord, grondgetal (= hoofdtelwoord), rangschikkende telwoorden, bijwoordelijke rangschikkende telwoorden, werkwoord (met: noemvorm, aantonende wijs, voorwaardelijke wijs, bedrijvend deelwoord tegenwoordige tijd (= onvoltooid deelwoord), bedrijvend deelwoord verleden tijd (= voltooid deelwoord)), partikels, trappen van vergelijking.

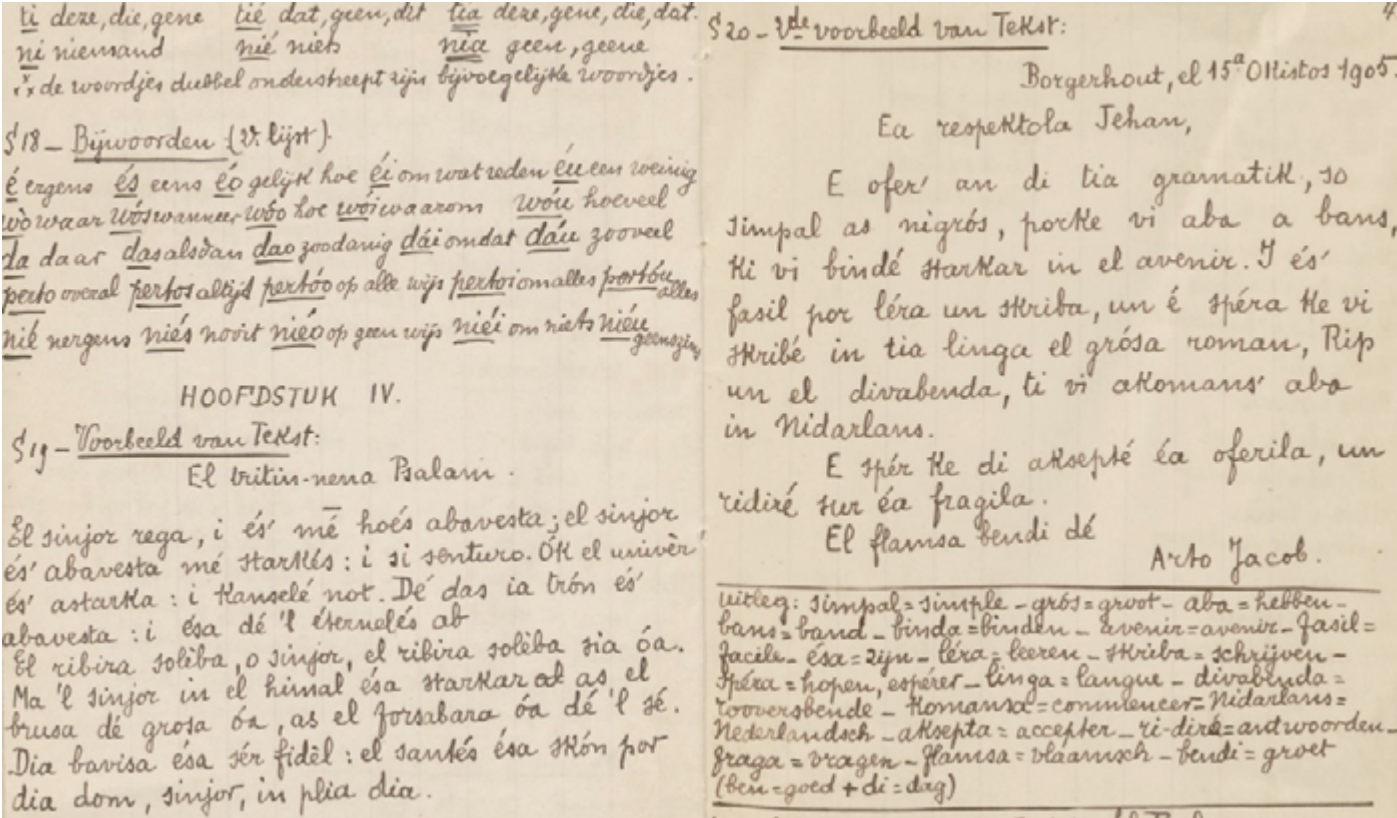
Een aantal taalelementen met verbindingskarakter krijgen wel aandacht, maar worden niet met een naam aangeduid.

Een deel van de woordsoorten heeft een welbepaalde, vaste uitgang, een ander deel niet. Dit laatste is onder meer het geval voor de (zelfstandige) naamwoorden in het enkelvoud, de voorzetsels, de hoofdtelwoorden en de “partikels”.

In tegenstelling tot Esperanto kan dezelfde karakteristieke uitgang voorkomen bij meerdere woordsoorten:

- De (zelfstandige) naamwoorden in het meervoud: -a
- Bijvoeglijke naamwoorden (en bezittelijke voornaamwoorden): -a
- Noemvorm en tegenwoordige tijd werkwoord: -a
- Verleden tijd werkwoord, voor alle personen: -o
- Toekomstige tijd werkwoord, voor alle personen: -é
- Voorwaardelijke wijs, voor alle personen: -i
- Onvoltooid deelwoord: -ad
- Voltooid deelwoord: a-a, d.w.z. zowel een voorvoegsel “a” als een uitgang a
- Trappen van vergelijking (voor een naamwoord bijvoorbeeld): -a -ar -as

Zoals in het Esperanto wordt veel belang gehecht aan voor- en achtervoegsels met een vaste betekenis. Bedoeling is uiteraard daarmee nieuwe woorden te vormen uit de “basiswoorden” op een volledig regelmatige manier, om zo de totale woordenschat te kunnen beperken. De betekenis van een nieuw “samengesteld woord” kan men begrijpen door het te analyseren.

illustratie 3

Er is één bepaald en één onbepaald lidwoord.

De vorming van samengestelde hoofdtelwoorden gebeurt analoog met het Esperanto, maar het Germaans karakter van “het basismateriaal” komt sterker door. Bijvoorbeeld: vir = 4 ; tin = 10...; virtin = 40; tin-vir = 14.

Ten slotte is er een relatief groot aantal “partikels”. Deze vormen hier een geheel van diverse woordsoorten, zonder ze uitdrukkelijk te specificeren, als aanwijzende, betrekkelijke, onbepaalde, ... voornaamwoorden, ...

Een aantal ervan doet denken aan de zogenaamde “tabelwoorden” uit het Esperanto. Vermoedelijk is het de bedoeling dat de partikels onveranderlijk zijn, en men er m.a.w. geen samenstellingen mee kan maken.

Hoewel de auteur blijk geeft van inzicht in grammatica en zijn betoog helder is, kan men eraan twijfelen of het project voldoende uitgewerkt is. De auteur was vermoedelijk van plan dit verder en geleidelijk aan te verwezenlijken in het aangekondigde tijdschrift. Dit laatste heeft echter nooit het daglicht gezien, voor zover bekend...

In het document staan, zo lijkt mij, zelfs enkele “fouten” of tegenstrijdigheden: sterk = sterk; hó = hoog; fidèl = trouw. Dit zouden bijvoeglijke

naamwoorden moeten zijn, en volgens de opgestelde regels hebben die de uitgang “a”... Ook dit kan erop wijzen dat de auteur slechts kortstondig en eenmalig met het project bezig is geweest.

Woordenschat

Welteverstaan was *Linga Amika* nog slechts een onuitgewerkt ontwerp. De bedoeling was een nieuwe plantaal te distilleren uit wat genoemd wordt “de vier grote talen”, zonder deze te precisieren. Uit de verdere tekst blijken dit Nederlands, Frans, Engels en Duits te zijn. Daarbij zouden uit deze talen de meest algemeen verspreide woorden overgenomen worden, nadat ze in de eenvoudigst mogelijke vorm gegoten waren, zonder echter hun herkenbaarheid te verliezen. Dit is een procedé dat vaker voorkomt bij het ontwerpen van kunstmatige talen.

Bij het schrijven van teksten op basis van de voorgestelde grammatica zou uiteraard blijken welke woorden onmisbaar zijn. Het geplande tijdschrift zou dus maand na maand een aantal woorden moeten opleveren, die uiteindelijk “de” woordenschat van de taal zouden vormen. Arto Jacob zal zichzelf wel gezien hebben als de toekomstige hoofdredacteur die, zonder tegenspraak, zou beslissen over het aannemen of het verwerpen van voorstellen van anderen...

Alvast verwachtte hij dat zijn vriend Jehan het goede voorbeeld zou geven, en dat hij een van die

tekstschrijvers zou worden. Bedenken we dat Jan De Schuyter in 1905 nauwelijks zestien jaar was. Veelzijdig en hoogbegaafd moet hij zeker geweest zijn, want in 1908 zou hij al een tentoonstelling van zijn schilderwerken en tekeningen organiseren...

Wie was Arto Jacob?

Wie de auteur van *Linga Amika* was, weten we nog steeds niet met zekerheid, bij gebrek aan getuigenissen, materiële bewijzen of grondig onderzoek.

Maar het documentje biedt wel één houvast: de connectie met Jan De Schuyter. Het kan verbazen dat deze befaamde Antwerpenaar slechts zestien jaar oud was toen het werkje aan hem opgedragen werd. Blijkbaar was hij toen al een kleine beroemdheid, vermoedelijk toch minstens voor zijn leeftijdsgenoten. Arto Jacob spreekt hem ook toe in het handschriftje en vraagt hem om de roman “Rip en de Roversbende” (of “Rip un el Divabenda” in de nieuwe kunsttaal) niet verder in het Nederlands, maar wel in *Linga Amika* te schrijven. Dit moet erop wijzen dat Arto Jacob toen even jong geweest zal zijn als Jan De Schuyter, misschien een klasgenoot. Indien het werkje door een volwassen persoon opgesteld zou zijn, dan lijkt het heel onwaarschijnlijk dat hij het opgedragen zou hebben aan een scholier.

Voor zover mij bekend heeft Jan De Schuyter in zijn publicaties nooit verwezen naar *Linga Amika*, noch naar Arto Jacob. Toch is het opmerkelijk dat Jan De Schuyter zijn hele leven het onooglijke, kinderlijke boekje bewaard heeft, en er uiteindelijk voor gezorgd heeft dat het in de toenmalige Stadsbibliotheek opgenomen zou worden. Mij lijkt dit heel bijzonder. Er moet, denk ik, een persoonlijke herinnering aan vastzitten, een gevoel, een vertedering misschien.

Jan De Schuyter heeft schoolgelopen in het Koninklijk Atheneum te Antwerpen. Is het een toeval dat een “Jacob”, van hetzelfde geboortjaar, daar ook op de schoolbanken gezeten heeft? Niemand minder dan de befaamde/beruchte Antoon Jacob (1889-1947). Het is hier niet de plaats uit te weiden over de tragische levensloop van deze idealistische maar extremistische voorvechter van het Nederlands en van de Vlaamse zaak (*illustratie 4*). Aan zijn bekwaamheid, scherpzinnigheid en belangstelling voor taalkundige vraagstukken kan evenwel niet getwijfeld worden. Reeds op het

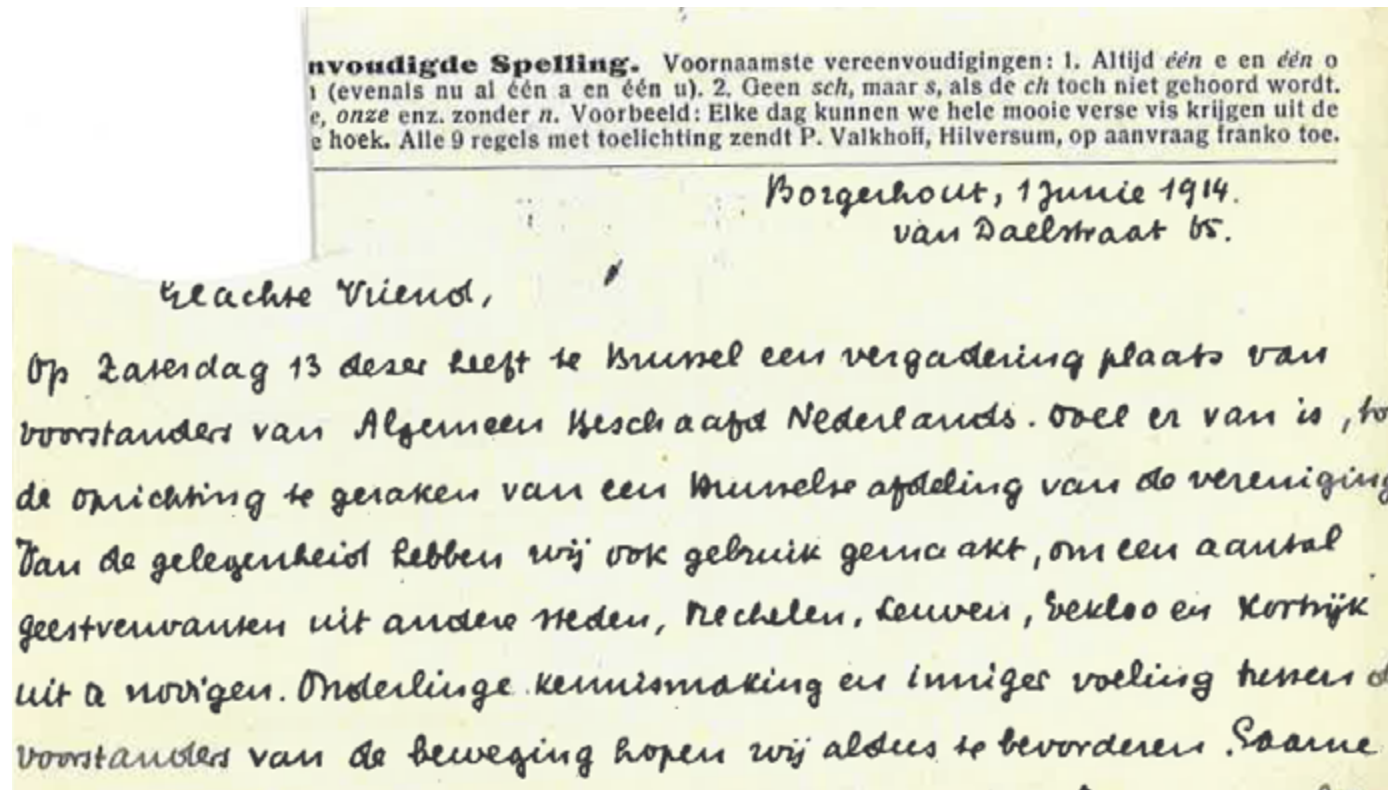
Atheneum was hij er voorzitter van de vereniging *Vlaamsche Bond* en redacteur van het tijdschrift *De Goedendag*. Een tweede hoogbegaafde dus en bovendien een vurige persoonlijkheid.

Zou het moeten verwonderen dat twee dergelijke scholieren, taalkundig-literair geïnteresseerd, zich bewust van de Vlaamse strijd, tot elkaar aangetrokken geweest zouden zijn? De vriendschap is in de latere jaren ongetwijfeld zeer bekoeld door de helemaal uiteenlopende (n.v.d.r. zie hun persoonsbeschrijvingen in Wikipedia) levenswegen en diametraal op elkaar staande persoonlijke keuzes in die bewogen, tragische eerste helft van de twintigste eeuw.

Anton Jacob (ilustratie 4)

Aangezien het boekje *Linga Amika* een handschrift is, kan men dit vergelijken met de vele handschriften van Antoon Jacob, beschikbaar zowel in het Letterenhuis als bij het ADVN-archief, beide te Antwerpen (*illustraties 5 en 6*). Men kan niet ontkennen dat er een grote gelijkenis is tussen het handschrift van Arno en van Antoon Jacob. De handtekening van beide verschilt enigszins. Maar, wie heeft al op zestien jaar zijn/haar definitievere handtekening? En, toevallig of niet: ook Antoon Jacob woonde te Borgerhout...

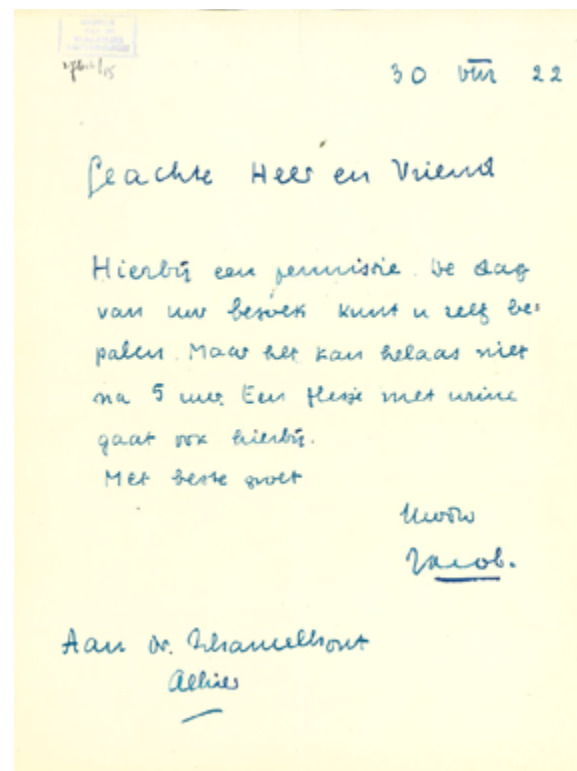

illustratie 5

Een ander puzzelstuk vervolledigt het plaatje: er is in dezelfde periode in het Antwerpse atheneum een leraar-esperantist geweest, Amatus Van der Biest-Andelhof (1850-1912) (illustratie 7). Deze zou in 1911 voorzitter worden van het Wereldcongres Esperanto te Antwerpen, dat overigens plaatsgevonden heeft in het Koninklijk Atheneum. Het zou hij geweest kunnen zijn die bij Arto Jacob, wat plantalen betreft, even een vonk heeft doen overspringen. En dit kan de aanzet geweest zijn voor onze Arto/Antoon om zelf een plantaal te bedenken.

Amatus Van der Biest-Andelhof (illustr. 7)

illustratie 6

Meerdere elementen wijzen in dezelfde richting, zoals leeftijd en aard van de twee hoofdrolspelers, dezelfde school. Ik denk dus dat de veronderstelling dat de auteur van *Linga Amika* Antoon Jacob is, wellicht meer dan een hypothese is.

Cyreen Knockaert

MOVADO

GREGOIR MAERTENS WERD ER 100 !

We hadden het in het vorige nummer al uitgebreid aangekondigd en nu is het gebeurd: Gregoir is er 100 geworden op 1 januari 2024. Hieronder een verslagje van Johan Van Eenoo die, als bestuurslid, de Vlaamse Esperantobond vertegenwoordigde op het feest ter ere van Gregoir.

Het was een uitzonderlijk feest voor een uitzonderlijk man in de chique salons van hotel-restaurant Lodewijk van Maele te Brugge. Onder de aanwezigen natuurlijk ook mensen uit de Vlaamse Esperantobeweging: naast Gregoirs kleinzoon Rakoen Maertens waren er Ivo Durwael, Heidi Goes, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, ikzelf en nog enkelen die ik niet ken. Toespraken, gelukwensen, overhandigingen van cadeautjes volgden elkaar op. Via een zoom-link konden we oude bekenden van Gregoir, o.a. uit de U.E.A., hun felicitaties zien en horen uitspreken. Van waar ik stond kon ik o.a. Humphrey Tonkin herkennen, Gregoirs opvolger als U.E.A.-voorzitter van 1986 tot 1989.

Namens de Vlaamse Esperantobond mocht ik twee geschenken aan Gregoir overhandigen: een USB-stick met audiogelukwensen en een album met foto's uit Gregoirs lange Esperanto-carrière. De Brugse Esperantogroep "Paco ka Justeco" schonk haar jarenlange voortrekker een exemplaar van "Boeken uit Brugge – studies over Brugse boekgeschiedenis (2021) met daarin mijn bijdrage over het Esperantofonds van de Brugse drukker-uitgever A.J. Witteryck. De familie stelde de geschenken zeer op prijs en beloofde ze na de feestdrukte met Gregoir door te nemen.

Gregoir werd zorgzaam omringd door zijn familie en was danig onder de indruk van het feestgedruis, de drukte en de ongewone omgeving. Maar, het moet gezegd dat ik zelf danig onder de indruk was, niet alleen van het feest, maar ook van het middelpunt ervan: Gregoir Maertens, een uitzonderlijke persoonlijkheid die uitzonderlijke sporen naliet in en buiten de Esperantowereld.

Johan Van Eenoo

NOTEER - Esperantogroep La Konkordo nodigt je uit op de Vlaamse Ardennendag van zondag 14 april, ergens in de driehoek Ronse-Oudenaarde-Brakel. Details volgen!

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Klaas Dijkstra (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gnt@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 0472 25 79 18, piet.glorieux@gmail.com, Jean-Pierre Allewaert, Leeuw van Vlaanderenlaan 35/0011 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Myriam Van der Steen, Albert Stainierstraat 1, BE 3001 Heverlee Tel.: 0497 47 35 38 leuven@esperanto.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon., Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Torhoutsesteenweg 453 bus 0003, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.be
<https://ilei.info>

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.: 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Valona Esperanto-asocio, V.Esp-o

p/a Jean Annet, Rue de la Terre Franche 31 - 5310 Eghezée, tel.: 0495 10 32 30, esperanto.wallonie@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, sekretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Nicky Janssen
Ondervoorzitter:	Ivo Vercammen †
Secretaris:	Piet Glorieux
Penningmeester:	Kevin De Laet
Bestuursleden:	Yves Nevelsteen, Johan Van Eenoo

www.esperanto.be/horizontaal

<https://esperanto.events>

plusendas al

<https://eventaservo.org>

Eventoj en via regiono aperas en Eventa Servo de UEA. Jen la facilaj landaj ligiloj:

- Belgio be.esperanto.events
- Francio fr.esperanto.events
- Germanio de.esperanto.events
- Nederlando nl.esperanto.events

Ekzistas tia ligilo por ĉiuj landoj de la mondo!

Estas tre facile por:
komuniki, memori,
tajpi – ankaŭ por
ne-esperantistoj!